

УДК 371:354 (498)

І. О. МАРИУЦ

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ: ДОСВІД РУМУНІЇ

У статті розглянуто і проаналізовано законодавчу базу системи управління освітою Румунії. Охарактеризовано основні принципи координації середньої і вищої освіти, структура і функціонування керівних органів освіти Румунії.

Ключові слова: Міністерство освіти, досліджень, молоді та спорту, Національний консилиум ректорів, інспекторат, сенат.

Постановка проблеми. Реформування системи освіти передбачає її регіоналізацію та передачу частини повноважень з верхніх рівнів ієрархії управління на нижчі. Цей процес викликає певний інтерес щодо організації діяльності навчальних закладів у нових умовах. Огляд наукової літератури свідчить про те, що проблема децентралізації управління в Україні вважається недостатньо дослідженою, тому **актуальним** буде використання досвіду Румунії в даній галузі.

Проблемами порівняльної педагогіки займалися такі українські науковці М.Лещенко (міжародний освітній простір), В.Давидова (Швеція), О.Огієнко (Скандинавські країни), Т.Григор'єва (Великобританія). Питанням освітнього досвіду Румунії присвячені праці таких вчених: В.Лупшака, І.Животовської, В.Белова, О.Крісана, Н.Молчанова.

Мета нашого дослідження – виявити прогресивні ідеї організації управління освітою в Румунії для подальшого використання в Україні позитивного румунського досвіду.

Виклад основного матеріалу. Основну роль в управлінні освітою Румунії відіграє Міністерство освіти, досліджень, молоді та спорту, яке організоване та функціонує відповідно до законодавчої бази. Система освіти Румунії регулюється такими основними законами: Конституцією Румунії (прийнятою 1991 року), органічним законом про освіту, спеціалізованими законами, урядовими постановами, які є чинними протягом встановленого Парламентом терміну, та ін. [1].

У відповідності ст 2. Закону про національну освіту Міністерство освіти, досліджень, молоді та спорту Румунії відповідає за створення та втілення освітньої політики. Міністерство освіти, досліджень, молоді та спорту має право ініціювання та впровадження в галузі освіти. Міністерство освіти, досліджень, молоді та спорту Румунії співпрацює з іншими міністерствами, залученими до розвитку освіти.

Для виконання своїх обов'язків Міністерство освіти, досліджень, молоді та спорту Румунії складає групи експертів і підтримується такими консультативними органами, як: Національний консилиум для реформування освіти, Національний консилиум атестації та звання, університетських дипломів та сертифікатів, Національний консилиум фінансування вищої освіти, Національний консилиум наукової сертифікації в галузі вищої освіти, Національний бібліотечний консилиум, Національний консилиум для продовженого формування та виховання, національні комісії для спеціальностей та дисциплін, а також управлінських структур реформованих програм. Склад консилиумів та їх регламент функціонування затверджується наказом Міністерства освіти, досліджень, молоді та спорту Румунії.

Як соціальний партнер Міністерство освіти, досліджень, молоді та спорту Румунії за вимогою може консультувати наукові національні спілки педагогічних кадрів, профспілкові федерації, студентські та учнівські організації, визнані на національному рівні.

Для підтвердження звань, університетських дипломів та сертифікатів Міністерством освіти, досліджень, молоді та спорту призначений Національний атестаційний консилиум звань, дипломів та університетських сертифікатів.

Члени консилиуму обираються з числа професорсько-викладацького складу університетів, видатних особистостей науки та культури, які є визнаними на національному та міжнародному рівнях. Вони призначаються за поданням університетських сенатів. Консилиум працює відповідно до регламенту, затвердженого наказом Міністерство освіти, досліджень, молоді та спорту[2].

У підпорядкуванні Міністерству освіти, досліджень, молоді та спорту функціонують :

а) Науковий інститут освіти як інститут досліджень та розвитку, що діє в галузі інновацій та реформування національної системи освіти;

б) Федерація соціального та університетського спорту як автономна одиниця з юридичною відповідальністю.

Федерація шкільного та університетського спорту координує діяльність спортивних шкільних та університетських асоціацій. Можливе приєднання до міжнародних організацій спортивних шкіл, відповідно до університету.

Міністерство освіти, досліджень, молоді та спорту координує та впроваджує національну політику в галузі освіти. У зв'язку з цим воно виконує такі напрями роботи:

а) координує та проводить моніторинг національної системи освіти;

б) організовує структуру державної освіти, та надає Уряду статистику, яка відображає діяльність шкільної освіти. Статистичні данні відображають стан справ на базі прогнозів, за консультацією навчальних закладів, місцевих керівників, та зацікавлених економічних агентцій;

в) погоджує національні курикулуми та національну оцінювальну систему, забезпечує та контролює його дотримання;

г) координує науково-дослідницьку діяльність у галузі освіти [3].

Координацію управління загальноосвітніми навчальними закладами в Румунії здійснюють регіональні шкільні інспекторати.

Шкільний інспекторат є спеціалізованим децентралізованим органом, що підпорядкований Міністерство освіти, досліджень, молоді та спорту та має наступні зобов'язання:

1. забезпечує:

— впровадження загальнонаціональної виховної політики;

— відповідність законодавству в організації, управлінні та проведенні навчального процесу;

— якість навчання та дотримання національних стандартів через шкільну інспекцію;

— спільно з керівництвом місцевих державних адміністрацій обов'язкову освіту;

2. координуює:

— забезпечення навчальних закладів необхідним викладацьким персоналом у відповідності до Статуту викладацького персоналу;

— організацію вступних та випускних екзаменів у навчальних закладах та шкільних конкурсів;

— діяльність та послуги доуніверситетського навчання, що організовується економічними агенціями, фундаціями, асоціаціями, юридичними або фізичними особами відповідно до місця проживання, констатує порушення законодавства та вживає міри відповідно до законодавства;

— діяльність бібліотек підпорядкованих навчальних закладів;

- контролює діяльність Будинку вчителя;
- застосування, розвиток та збереження дидактично-матеріальної бази навчальних закладів, спільно з керівництвом місцевої влади;

3. створює за погодженням Міністерства освіти, досліджень, молоді та спорту державні загальноосвітні навчальні заклади, дитячі садки, школи початкових класів, гімназії, професійні та учнівські школи;

4. пропонує Міністерству освіти, досліджень, молоді та спорту створення мережі шкільної освіти відповідно до територіального етносу, виховної політики після вивчення прогнозу, консультування навчальних закладів, місцевої влади, економічних агенцій та зацікавлених соціальних партнерів;

5. організовує та спрямовує діяльність по підвищенню кваліфікації викладацького персоналу, наукову діяльність та інші додаткові дії в галузі доуніверситетської освіти.

Структура обласних шкільних інспекцій та муніципій Бухаресту визначається наказом Міністерства освіти, досліджень, молоді та спорту.

У структурі районних шкільних інспекцій існують шкільні інспектори для координації навчання мовою національних меншин.

Позашкільні заклади взаємозалежного доуніверситетського навчання підпорядковані шкільному інспекторату.

Шкільний інспекторат складається з адміністративного та консультативного консилиумів.

Адміністративний консіліум складається з 9-11 членів, серед яких: генеральний шкільний інспектор, шкільні інспектори – заступники генерального шкільного інспектора, директор Будинку вчителя, техніко-адміністративний директор, головний бухгалтер, радник з юридичних питань шкільної інспекції та інші члени. Генеральний шкільний директор є головою адміністративного консіліуму.

Консультативний консіліум сформований з директорів навчальних закладів, з інших передових викладацьких кадрів, включаючи представників вищої освіти, представників батьківського комітету, представників місцевої держаної адміністрації, обласних адміністрацій, економічних агенцій та інших соціальних партнерів. Голова консультативного консіліуму обирається таємним голосуванням з членів цього консіліуму.

Шкільні інспекторати періодично організовують обласні конференції серед викладачів дошкільної освіти з консультативною та методичною роллю за спеціальностями.

Генеральний шкільний інспектор, шкільні заступники генерального інспектора та директор Будинку вчителя призначаються наказом Міністерства освіти, досліджень, молоді та спорту Румунії з урахуванням відповідності критеріям професійної та управлінської компетенції і відповідно до законодавства.

Шкільні інспектори призначаються генеральним шкільним інспектором на конкурсній основі та відповідно до критеріїв професійної та управлінської компетентності на чотири роки, відповідно до законодавства [4].

Проаналізувавши законодавчі засади управління інститутів та закладів державної освіти, можемо помітити, що галузь доуніверситетської освіти керується адміністративним консіліумом.

Директор освітньої галузі є головою адміністративного консіліуму. Він здійснює виконавче керівництво навчальним процесом, у відповідності до законодавства, з рішеннями місцевих консіліумів та з рішеннями консіліуму адміністрації даної галузі. У керівній діяльності, за потреби, директору допомагає заступник, опираючись на професійний та шкільний консіліум.

Професійний консіліум освітньої галузі приймає рішення щодо навчально-

освітнього сектору, котрий складається з представників викладацького персоналу. Його президентом є директор.

Адміністративний консиліум освітньої галузі, який приймає рішення в адміністративній галузі, включає: директора, заступника директора, представника місцевого консиліуму та його заступника, представників батьківського комітету, 1-5 представників з викладацьких кадрів, представника економічних агенцій та одного представника з числа студентів другого циклу навчання.

Обрання директора та його заступника проводяться на конкурсній основі, відповідно до критеріїв професійної управлінської компетентності за консультативною згодою адміністративного та місцевого консиліуму.

Директори дошкільних закладів навчання, гімназійних навчальних закладів та закладів навчання з 1-9 класи обираються на конкурсній основі, генеральним шкільним інспектором терміном на 4 роки.

Директор закладів ліцеїної освіти та післяліцеїної освіти, художніх та професійних шкіл обираються на конкурсній основі та призначаються за наказом Міністерства освіти, досліджень, молоді та спорту за пропозицією генерального шкільного директора на період чотирьох років.

Директори позашкільних закладів освіти призначаються Міністром освіти, досліджень, молоді та спорту Румунії безпосередньо в закладах, підпорядкованих Міністерству, та генеральним шкільним інспектором в закладах, які підпорядковані шкільному інспекторату.

Вищими навчальними закладами керують сенати, а факультетами та департаментами – консиліуми. Головами сенатів є ректори, консиліумами факультетів керують декани, консиліумами департаментів – директори. Атрибути та співвідношення цих органів визначаються через університетську Карту. Рішення сенатів консиліумів факультетів та департаментів приймаються більшістю голосів присутніх членів, у випадку (мінімум 2/3 з усіх членів).

Оперативне керування вищим навчальним закладом виконує бюро сенату, яке складається відповідно до Статуту викладацького персоналу та університетської Карти. Головою бюро сенату є ректор [5].

Оцінювання навчання, як система та процес, забезпечується Міністерством освіти, досліджень, молоді та спорту через спеціалізовані інститути та органи, на основі регламенту затвердженого наказом зазначеного міністерства.

Оцінювання університетської та післяуніверситетської освіти забезпечується специфічними формами, у відповідності до законодавства та норм університетської автономії.

У національній системі навчання та виховання для оцінювання використовується трансферна система оцінювання, визнана вітчизняними та іноземними інституціями чи навчальними закладами.

Міністерство освіти, досліджень, молоді та спорту забезпечує періодичне оцінювання рівня професійної та методичної підготовки викладацького персоналу. Генеральний шкільний інспекторат готує наприкінці кожного навчального року доповідь про стан навчання в секторі для звітування у Бухаресті. Ця доповідь направляється до Міністерства освіти, досліджень, молоді та спорту, місцевої адміністрації, районної ради, місцевої ради, та всім районним навчальним закладам, відповідно до муніципії Бухарест.

Ректор вищого навчального закладу готує наприкінці кожного навчального року звіт про стан навчального закладу, який надсилається до Міністерства освіти, досліджень, молоді та спорту, обласної адміністрації, обласної ради, відповідно до муніципії Бухарест.

Міністерство освіти, досліджень, молоді та спорту надсилає до Парламенту щорічний звіт щодо стану національної освіти до 15 жовтня. Одночасно визначаються напрями та пріоритети розвитку передуніверситетської та вищої освіти. Щорічний звіт публікується в засобах масової інформації.

Висновок. Прогресивні зміни в румунській освіті сьогодні є очевидними. Декада децентралізації управління в навчальних закладах освіти підтвердила вихідні припущення румунських демократів – вивільнення освіти з тісних пут централізації дає їй можливість пристосуватися до потреб суспільства. Децентралізація і демократизація створили в Румунії нові умови для творчості педагогічних працівників. Подальшого дослідження потребує управління міжнародною освітньою співпрацею вищих навчальних закладів Румунії.

Список використаної літератури

1. Закон «Про національну освіту Румунії»
2. Neculau A. *Libertatile academice si autonomia universitara*.
3. Novak, C., Jigau M., Brancoveanu R., Iosifescu, S & Badescu M. (1998). *White book of education in Romania, Romanian Ministry of Education, Bucharest*. OECD, (2000). *Reviews of National Policies for Education, Romania*.
4. Block H., Nornbostel S., Neidhardt F. *Leistungstransparenz von Hochschulen // Bildung-Wissenschaft-Aktuell*. – Bonn, August, 2000 – S.103.
5. Neculau A. *Libertatile academice si autonomia universitara // Forum*. – Buc., 1992. – А.34. №10-12. – P.4-18.

И.О.Мариуц

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Київ

УПРАВЛЕНИЕ ОБРАЗОВАНИЕМ: ОПЫТ РУМЫНИИ

В статье рассмотрена и проанализирована законодательная база системы управления образованием Румынии. Охарактеризованы основные принципы координации среднего и высшего образования, структура и функционирование руководящих органов образования Румынии.

Ключевые слова: Министерство образования, исследований, молодежи и спорта, Национальный консилиум ректоров, инспекторат, сенат.

I.Mariuts

Kyiv National University named after Taras Shevchenko, Kyiv

EDUCATIONAL MANAGEMENT: THE EXPERIENCE OF ROMANIA

The present article deals with the legal framework of education system in Romania. The basic principles of coordination of secondary and higher education, the structure and functioning of the educational authorities of Romania are characterised and analyzed.

Key words: Ministry of Education, Research, Youth and Sport, the National council of rectors, Inspectorate, the Senate.